KULTUR STYRELSEN

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

GRUNDTVIGS HUS, PRÆSTØ

VORDINGBORG KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	09.02.2011
Besigtiget af:	Maria Wedel Gjelstrup
Journalnummer:	2011-7.82.07/390-0001
Kommune:	Vordingborg Kommune
Adresse:	Torvestræde 7, 7A, 7B, 7C, 7D, 4720 Præstø
Betegnelse:	Grundtvigs Hus, Præstø
Fredningsår:	1982
Omfang:	*Forhus og baghus (1820-21) samt sidehus (1862)*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Grundtvigs Hus består af forhus, sidehus og baghus, der ligger sammen om en gårdplads. Bygningskomplekset er beliggende centralt i den gamle del af Præstø.

Forhuset er et grundmuret langhus med en gennemgående afvalmet gavlkvist over tre fag, hvori der i det midterste sidder en rundbuet port, med adgang til gårdrummet. Bygningen står på en sortmalet sokkel, dels af kampesten og dels af grundmur. Muren herover er gulmalet og afsluttet af en trukket hvid gesims. Taget er et nyere heltag med røde tegl og med helvalm over gavlkvisten. Alle vinduer er nyere. Facadens vinduer er overvejende brunbejdsede korspostvinduer med sålbænke af klinker. Bagsidens vinduer er torammede og hvid- eller brunmalede. I portrummet findes en ældre, blåmalet fyldingsdør. Gårdsidens døre er alle nyere med glaspartier. I tagfladen findes flere store ovenlys og en nyere skorstenspibe i røde tegl.

Indvendigt er forhuset gennemrenoveret og alle overflader er nyere. I stueplan er indrettet en lejlighed på hver side af portrummet og under taget en lejlighed med adgang direkte fra portrummet.

Sidehuset mod nord er en enetages bindingsværkslænge med teglhængt heltag. Mod øst er sidehuset bygget sammen med forhuset. Den murede sokkel er som bindingsværket malet sort, mens tavlene i lighed med sugfjælen er gulmalet. Alle vinduer er nyere med termoruder. Rammerne står ubehandlet på nordsiden mens de mod syd, gårdsiden, er hvidmalede. Her findes ligeledes en ny glasdør med tilhørende støbte trin. På vestgavlen er tilbygget en ny veranda i træ. I tagryggen findes en ældre vandskuret skorstenspibe.

Indvendigt er sidehuset gennemrenoveret og de fleste overflader er nyere. Der er indrettet to lejligheder i bygningen. Tagetagen står uudnyttet.

Baghuset er grundmuret mod gårdrummet i øst og mod vest udført i bindingsværk. Murværket er gulmalet, mens den murede sokkel og tømmeret er sortmalet. På gårdsiden findes flere revleporte og revledøre, der ligeledes er sortmalede. Tillige findes der forskellige typer staldvinduer Bygningens øvrige åbninger består af flere forskellige støbejernsstaldvinduer i støbejern.

Indvendigt står baghuset uopvarmet og bruges til opbevaring.

BYGNINGSHISTORIE

I 1820-1821 opførte bager Frantz Dems forhuset med sidehus og baghus med en del genbrug fra grundens tidligere forhus af bindingsværk.
I 1856 forøgede murermester Niels Hansen forhuset med to fag mod nord. I 1862 opførte han tillige et nyt sidehus vinkelret på forhuset, hvori han indrettede et bryggeri.
I nyere tid har forhuset fået udskiftet vinduer og døre, og i tagfladen er isat mange store tagvinduer.

Gårdens navn er opstået fordi N.F.S. Grundtvig i 1821-22 var sognepræst i Præstø og boede til leje i bygningen.

KILDER

Gamle huse i Præstø, Fredningsstyrelsen og Præstø Kommune, 1979.

MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi for Grundtvigs Hus knytter sig til gårdens centrale placering i byen, med forhusets iøjnefaldende beliggenhed for enden af Grønnegade i aksen op til byens gamle torv. Hertil kommer baggårdens værdi, hvor gårdspladsen afgrænses præcist af for- side- og baghus samt mod syd af et stakit. Gårdrummet er stort men virker alligevel som ét samlet rum på grund af den ens gule farve på alle bygninger og den velbevarede pigstensbelægning, der også strækker sig ud igennem portrummet og igennem baghusets gennemgang.

KULTURHISTORISK VÆRDI

Grundtvigs Hus' kulturhistoriske værdi knytter sig til det samlede gårdanlæg, som afspejler bygningernes indbyrdes forhold og hierarki, der både kan aflæses i størrelse, materialeanvendelse og detaljerigdom.

Baghuset har endnu bevaret en del af den tidligere funktion som opbevaringsbygning med traditionelle materialer, herunder bindingsværket, revleporte, staldvinduer og en delvis pigstensbelægning.

Desuden knytter der sig en kulturhistorie til huset, hvor Grundtvig boede, hvilket er aflæseligt i den opsatte tavle over portåbningen, der bærer navnet: GRUNDTVIGSHUS.

ARKITEKTONISK VÆRDI

Gårdens arkitektoniske værdi knytter sig til den helheden, der dannes med ens materialebrug omkring de tre bygninger. Detaljerne fæstner sig specielt til forhusets gavlkvist, hvor midtpartiet er refendfuget med stik over portåbningen. I gesimshøjde på gavlkvisten løber en hvid, profileret kondongesims trukket i puds. Hvilende på denne er tre profilerede rammer, omgiver tre vinduer, hver med en spejfylding under. Alle detaljer er hvide, så de træder frem på den gule mur.

BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier knytter sig til bygningernes ydre og deres indbyrdes relationer og placering omkring gårdrummet, herunder bygningerne ældre overflader og detaljer på facaden. Hertil kommer forhusets frontgavl med portrum, bindingsværk i side- og baghus samt port og revledøre i baghuset.

ANBEFALINGER

Det anbefales at:

- det tilstræbes, at indvendige overflader og rumligheder imødekommer fredningen både i udformning og kvalitet.

- terrassen fjernes.